

Nr 15.

Ankom till riksdagens kansli den 13 maj 1939 kl. 11 f. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 15, i anledning av väckt motion angående effektiviserande av den tekniska forskningen.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 103, har herr *Kilbom m. fl.* föreslagit, att riksdagen hos Kungl. Maj:t ville anhålla om utredning angående möjligheterna för effektiviserande av den tekniska forskningen, icke minst för erhållande av billigare och snabbare resultat, samt för de vunna forskningsresultatens utnyttjande till hela landets bästa.

Motionen.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Ifrågavarande motion hänvisades av andra kammaren till dess första tillfälliga utskott, som inhämtat yttranden över motionen från ingenjörsvetenskapsakademien samt lärarkollegierna vid tekniska högskolan i Stockholm och Chalmers tekniska högskola i Göteborg. Därjämte har nämnda utskott berett statens provningsanstalt, Sveriges industriförbund, svenska teknologföreningen, Sveriges hantverksorganisation och landsorganisationen i Sverige tillfälle att till utskottet avgiva yttranden över motionen, och hava samtliga nämnda institutioner och sammanslutningar begagnat sig härav och inkommit med yttranden i ärendet. Utskottet lämnar här en översiktlig redogörelse för det huvudsakliga innehållet i nämnda yttranden.

Yttranden.

Tekniska högskolans lärarkollegium finner motionens synpunkter beaktansvärda och förtjänta av att i största möjliga utsträckning realiseras.

Chalmers tekniska högskolas lärarkollegium finner motionens synpunkter förtjänta beaktande. Önskvärdheten av en utredning, i vad mån en effektivisering av den tekniska forskningen kan låta sig genomföras, synes kollegiet ligga i öppen dag. En sådan utredning borde dock enligt kollegiets mening ej gälla uteslutande en effektivisering för vinnande av hastiga resultat utan även lösa frågan om under vilka villkor staten bör ekonomiskt stödja forskning inom olika områden.

Statens provningsanstalt finner det uppenbart, att en inom varje tekniskt verksamhetsområde kollektivt organiserad forskning, eventuellt under statens medverkan, skulle för näringslivet och det allmänna medföra stora framsteg och ekonomiskt utbyte. I detta sammanhang borde även, framhåller anstalten, beaktas de förpliktelser och intressen, som staten direkt i detta avseende har i egenskap av stor industriell företagare på olika områden och ägare av stora naturtillgångar. Anstalten förordar en utredning av spörsmålet.

Sveriges industriförbund framhåller, att åtgärder i syfte att effektivisera den tekniska forskningen inom landet och att rationellt utnyttja denna forsknings resultat framstå såsom särdeles angelägna uppgifter för såväl staten som näringslivet. Industriförbundet, som sedan lång tid tillbaka ägnat dessa frågor sitt intresse, hade kunnat konstatera, att på förevarande område en mångfald invecklade och svårlösta problem mötte, till vilka ställning måste tagas, innan vissa bestämda åtgärder i forskningsfrämjande syfte kunde komma till stånd. För en närmare utredning av dessa problem hade förbundet i likhet med motionärerna funnit statens medverkan önskvärd. I överensstämmelse härmed hade förbundet i en den 27 februari 1939 dagtecknad skrivelse hos Kungl. Maj:t hemställt, att Kungl. Maj:t måtte utse delegerade för att med delegerade från förbundet, ingenjörsvetenskapsakademien m. fl. överlägga om åtgärder "för att främja den tekniskt-vetenskapliga forskningens koordinering och finansiering samt uppdraga åt den så bildade delegationen att göra en sammanställning av pågående viktigare forskningsarbeten samt forskningsbehov ävensom en inventering av de för gemensamma forskningsarbeten till buds stående laboratorie- och andra anstalter, att utreda behovet av nya laboratorier samt att framlägga de förslag, vartill dessa överläggningar och detta utredningsarbete kan giva anledning".

Ingenjörsvetenskapsakademien lämnar först en längre redogörelse för åtskilliga av akademien och vissa industriella grupper vidtagna åtgärder för förmedling mellan forskare, dessas resultat, de vunna resultatens utnyttjande o. s. v. I fortsättningen ansluter sig akademien till tanken att i enlighet med Sveriges industriförbunds förslag befordra utredningen om forskningens organisation, koordinering och finansiering samt inleda ett önskligt samarbete beträffande viktiga forskningsproblem genom att bilda en delegation, sammansatt av i forskningsfrågor erfarna representanter för staten, näringslivet, akademien m. fl. Det vore akademiens uppfattning, att även den utredning angående möjligheterna för effektiviserande av den tekniska forskningen, som föreslås i motionen, lämpligen kunde föras vidare till denna delegation.

Sveriges hantverksorganisation framhåller den stora vikten för hantverkets och den mindre industriens lyckliga utveckling till allt större produktionskapacitet, att teknikens forskningar och rön kunna av dessa näringsgrenar tillgodogöras. Hantverksorganisationen förordar bifall till motionen.

Svenska teknologföreningen hyser i likhet med motionärerna den uppfattningen, att mycket skulle kunna vinnas för vårt näringsliv och vår folkförsörjning genom utvidgning och intensifiering av den tekniskt-vetenskapliga forskningen. För ernående av ett i alla avseenden fullgott resultat av en utredning i denna för vårt land så betydelsefulla angelägenhet är det emellertid enligt föreningens mening nödvändigt, att hela komplexet av frå-

gor rörande den tekniska forskningen behandlas i ett sammanhang. Detta torde, anser föreningen, bliva fallet, om den av Sveriges industriförbund föreslagna delegationen komme till stånd. Föreningen uttalar slutligen som sin mening, att en utredning av den i motionen berörda frågan ej borde företagas som en fristående åtgärd utan endast i samband med en utredning av andra den tekniska forskningen berörande frågor.

Landsorganisationen i Sverige understryker vad i motionen anförts rörande den tekniska forskningens betydelse för vårt lands näringsliv och folkförsörjning. En intensifiering av denna forskning borde, anser landsorganisationen, kunna medföra ett effektivare utnyttjande av landets råvarutillgångar och skapa möjligheter för nya industrier och sysselsättningar. Ett samarbete mellan dem, som nu bedriva dylik forskning, vore även önskvärt och borde kunna medföra ett bättre och snabbare utnyttjande av vunna tekniska rön och framsteg till gagn för näringslivet i dess helhet. En utredning borde, fortsätter landsorganisationen, samtidigt som den toge sikte på att åstadkomma ett samarbete mellan dem, som bedriva teknisk forskning på skilda håll, även undersöka förutsättningarna för upprättandet av institut för teknisk forskning i samarbete med företagen. En sådan utredning borde även taga sikte på att kunskap kunde erhållas om de landvinningar, som på denna forsknings område göras på olika håll i världen.

Andra kammarens utskott anförde för egen del i utlåtande nr 4 följande:

”Av det ovan lämnade referatet framgår, att de i ämnet sakkunniga myndigheter och organisationer, vilka yttrat sig över motionen, i stort sett uppskattat dess synpunkter och undantagslöst livligt behjärtat dess syfte.

För sin del tvekar utskottet icke att ge uttryck åt den meningen, att motionärerna pekat på en av vårt folks betydelsefulla frågor. Vår folkförsörjning, folkets levnadsstandard samt våra möjligheter att upprätthålla och vidare utbygga de sociala välfärdsanordningarna bero i hög grad av att den tekniska forskningen beredes tillfälle att göra tillräckligt snabba, betydelsefulla och väl utnyttjade framsteg. Utskottet finner det därför önskvärt, att åtgärder i motionens syfte vidtagas.

Utskottet ansluter sig också till den av motionärerna hävdade meningen att den statens medverkan, som påkallas, ej bör innebära eller medföra åtgärder, som kunna begränsa forskningens frihet eller utsikter till ökat ekonomiskt utbyte.

Med stöd av vad sålunda framhållits får utskottet hemställa, att andra kammaren måtte för sin del besluta, att riksdagen skall hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående möjligheterna för effektiviserande av den tekniska forskningen, icke minst för erhållande av billigare och snabbare resultat, samt för de vunna forskningsresultatens utnyttjande till hela landets bästa.”

*Andra kam-
marens ut-
skott.*

*Andra kam-
marens beslut.*

Denna hemställan bifölls av andra kammaren.

Första kammaren, som jämlikt föreskriften i 63 § riksdagsordningen erhållit del av detta andra kammarens beslut, har hänvisat ärendet till sitt andra tillfälliga utskott.

Utskottet.

Utskottet har vid övervägande av vad i saken förekommit funnit sig böra förorda bifall till motionen och hemställer därför,

att första kammaren måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 9 maj 1939.

Å utskottets vägnar:

O. A. NORDBORG.

Närvarande: herrar *Nordborg, Heüman, Sundvik, Theodor Magnusson, von Horn, Albertsson och Persson.*